

Gezi Direnişİ Işığında Küre-Toplumsal Devrim Ya Da Barbarlık Çağı

In the light of the Gezi Resistance the Era of Glo-Social Revolution or Barbarism

Ufuk Özcan

Özet: Bu makalede, son yıllarda dünyada görülen muhalif toplumsal hareketler Gezi direnişİ çerçevesinde kıyaslamalı olarak ele alınmakta ve yakın bir gelecekte toplumsal hareketlerin yeni bir devrimci dalga doğurma potansiyeli üzerinde öngörülerde bulunulmaktadır. Batı dünyasında son dönemde görülen muhalif toplumsal hareketlerin ilk göze çarpan özelliklerinden biri, kendiliğindenci karakteri, kısa süreli parlayıp sönmesi ve yeni bir yaşam tarzına veya kalıcı mevzi kazanımlara, iktidar yapılarına yol açmamasıdır. Anarşizan bir nitelik gösteren bu hareketlerde devrimci potansiyelin, kolektif bilincin ve bütüncül dayanışma ruhunun açığa çıkmasını önleyen bir başka unsur ise aşırı parçalı karakteridir. Toplumsal muhalefetin vizyonu tikel ve yerel talepler içine hapsolmüştür ve enerjisi de bu taleplerle sınırlanmaktadır. “Minör siyaset” kavramıyla anlaşılabilen bu yeni toplumsal hareketler, bütün meta anlatıların, merkezi düşünce sistemlerinin, büyük stratejilerin, iktidar merkezli düşünme biçimlerinin reddini hedefler ve eylemlilik tarzı daha çok doğrudan demokratiktir. Bu hareketler hiyerarşik, simetrik, programatik, örgütçü (partili-sendikalı) ve disiplinler yapılar oluşturmazlar, Gezi direnişİyle ortaya çıkan hareketin dayanışmacı ahlakının ve kolektif eyleminin bilinçli bir idrake, teorik bir akla ve siyasi önderliğe dönüşmesi kısa vadede pek mümkün gözükme de, dünya çapında doğabilecek yeni devrimci dalganın biçimlenmesi açısından önemli bir siyasi tecrübe oluşturacağı açıktır.

Anahtar Kelimeler: Gezi direnişİ, yeni toplumsal hareketler, küre-toplumsal devrim

Abstract: In this article, the opposing social movements which have been seen in the world in recent years are discussed comparatively in the context of Gezi resistance and predictions are made on the potential of the social movements creating a new revolutionary wave in the near future. The first remarkable characteristics of the opposing social movements that have been seen in the Western world in the last years is its spontaneous character, its short-term flashing and not leading to a new life style and permanent position acquisitions, power structures. In these movements which show an anarchistic character another element that prevents the emergence of the revolutionary potential, collective consciousness and the integrative solidarity spirit is its extreme segmental/partitive character. The vision of the social opposition is restricted with the particular and local demands and its energy is limited with these demands. The new social movements which can be understood as the concept “minor politics”, aims the rejection of all the meta narratives, central thought systems, great strategies, power centered thought forms and their activity style are mostly direct democratic. These movements don't form hierarchic, symmetric, programmatic, organized (with parties-syndicates) and disciplinary structures. Although the solidarist morality and the collective activity of the movement emerged with the Gezi resistance may not be possible to transform into a conscious perception and a political leadership in a short term, it is obvious that this will create an important political experience in terms of the formation of the new revolutionary wave that could rise worldwide.

Keywords: The Gezi resistance, new social movements, glo-social revolution

Küreselleşmenin, dünyamızın bir bütünleşmeye doğru gitmesinden ve tarihsel Doğu-Batı çatışmasının aşılmasından ziyade, farklı kültür ve uygarlık bölgeleri arasında yeni türden çatışmaları, tek yönlü insan, değer ve kaynak istismarını ifade ettiği son yıllarda net bir biçimde görülüyor. Küreselleşme söyleminin ikiz kardeşi postmodernizmle beslenen kültürel farkçılık politikası, küresel neo-liberal ekonominin doğurduğu talan, sosyal hak gaspları ve eşitsizlikle birleştiğinde daha korkunç tahribatlara yol açmış ve köktendinciliğin, minör milliyetçiliklerin, savaş, şiddet ve terörün ivme kazanmasına yol açmıştır. Bu koşullarda barış, uyum ve uzlaşmaya dayalı yeni bir küresel bir uygarlığın doğuşundan bahsetmek mümkün değildir. Modernleşmenin toplum yaşamına getirdiği düzenleyici ölçüler (merkeziyetçilik, standartlaşma, üniformlaşma, bloklaşma, uluslaşma, sınıflaşma, temsil, eşit yurttaşlık vb. gibi olgular) küreselleşmenin harekete geçirdiği mekanizmalarla tersine çevrilme sürecine girmiştir. Çağdaş toplumun krizinden anlaşılması gereken, Amerikan tipi küreselleşmenin modernleşmeyi bütün temel kurum ve değerleriyle aşındırmaya yönelik, Batılılaşma çabalarını anlamsız ve gereksiz kılan, çoklu kutuplaşmalar, telifi imkansız farklılıklar ve düşmanlıklar üreten, her şeyi (maddeyi, geleneği, insanı, değerleri) klonlayan, klonladıkça da içeri boşaltıp ruhsuzlaştıran, dünyayı anlamlandırma çabasını değersiz kılan karakteri ve bunun sayısız somut tezahürleridir. Neo-liberalizmin dünyada hakim biricik ideoloji haline geldiği, devletin kamusal sorumlulukları anlayışının çöküşe geçtiği son dönemde yeni toplumsal muhalefet odaklarının bir çıkış zemini bulmaları da mümkün olabilmıştır. Ne var ki bu hareketlerin bugüne dek küresel saldırılara karşı anlamlı bir mevzi oluşturma gücü de sınırlı kalmıştır. Eğer bugün insanlık küresel egemenlik düzeninden çıkışın imkanlarını arıyorsa, muhalefet ve direncin sınırlılık nedenleri üzerinde derinlemesine düşünmek gerekiyor.

Sadece mevcut küresel ilişkiler düzeni değil, genel teorizsizlikten kaynaklanan bilinç bulanıklığı da muhalif bireyleri birbirine bağlayan bağlar üzerinde çözüştürücü bir etki yaratmaktadır. Öte yandan, yeni toplumsal hareketlerin taleplerindeki ayrıkسال çeşitliliği de bu olumsuzluğa ekleyebiliriz. Talepler lokalleşmiş, pür ekonomik-politik olmaktan çok kimlik odaklı hale gelmiştir. Yeni toplumsal muhalefet içinde toplumun hemen her kesiti yakınma ve taleplerini küçük topluluklar halinde dile getirebiliyor. Bu renklilik bir Ortaçağ karnavalını andırıyor. Ama en geniş kesitleri ilgilendiren sorunlara ortak çözüm perspektifleri bu cürdane içinde kaybolup gidiyor. Komüniteler ve dayanışma duygusu, sınıf bilinci, yurttaşlık bilinci gibi ortaklıklar görülüyor. Yakın bir döneme kadar bu durumun sonucu, meydanların akan kalabalığında kendine bir yer bulmaya çalışan, gittikçe kendi içine büzülüp yalnızlaşan, cılız ve utangaç topluluklar olmuştu. David Riesman'ın altmış küsur yıl önce, değişen Amerikan toplumsallığını kavramak üzere dikkat çektiği "The Lonely Crowd", yalnız kalabalıklar olgusu Amerikan küreselleşmesinin etkisiyle dünyanın büyük bölümünde de belirgin hale gelmiştir. Özellikle Batı dünyasında son dönemin muhalif toplumsal hareketleri-

ni masaya yatırdığımızda, ilk göze çarpan özelliklerden biri, kendiliğindenci karakteri, kısa süreli parlamayıp sönmesi ve yeni bir yaşam tarzına veya kalıcı mevzi kazanımlara, iktidar yapılarına yol açmamasıdır. Anarşizan bir nitelik gösteren bu hareketlerde devrimci potansiyelin, kolektif bilincin ve bütüncül dayanışma ruhunun açığa çıkmasını önleyen bir başka unsur ise onun parçalı karakteridir. Toplumsal muhalefetin vizyonu tikel ve yerel talepler içine hapsolmuştur ve enerjisi de bunlarla kayıtlanmaktadır. Dolayısıyla yeni muhalefetin “toplumsal” olma niteliğinin tartışmalı olduğu tespitini yapmamız gerekir. Aynı şekilde, bu yeni hareketlerin sınıfsal karakterinin zayıflığı, daha doğrusu sınıflar arası geçişliliğin bariz oluşu ve kültür/bilinç düzleminde saflık taşımaması da bu hareketlerin kalıcı mevzi kazanımlar elde edememesinin başlıca sebepleri arasında yer almaktadır. Yeni toplumsal hareketlerin, en azından Fransız Devrimi veya Ekim Devrimi gibi “modern devrimler” örneğinde bir devrim perspektifinden uzak olduğu görülmektedir. Yeni toplumsal hareketler ancak uzun vadedeki etkileri, kesinti ve süreklilikleri ve gelişim süreçleri içinde kavranabilirler. Nereye varacakları, eylemlerinin tezahür ve sonuçları önceden kolayca kestirilemez, ele avuca sığmaz bir yapıdadırlar. Bu durumun başlıca sebebini “minör siyaset” çerçevesinde aramak doğru olacaktır. Bu yeni siyaset biçimi, bütün meta anlatıların, merkezi düşünce sistemlerinin, büyük stratejilerin, iktidar merkezli düşünme biçimlerinin reddini hedefler ve eylemlilik tarzı daha çok doğrudan demokratiktir. Başka deyişle hiyerarşik, simetrik, programatik, örgütçü (partili-sendikalı) ve disiplinler değildir, “kitle örgüt ve disiplini”ne dayanmaz; siyasi “saflık”, “arılık” iddiasından uzaktır ve siyasal iktidarın ele geçirilmesi gibi bir hedefi yoktur. Daha çok gündelik yaşam alanında, ayrılmış, bölünmüş ve yaygın bir biçimde kurar kendisini. Elbette bu stratejik tercih, sadece majör siyasetin değil, majör dilin (yukarıdan aşağıya tek yönlü akışın) de reddiyle bağlantılıdır. Batı’da toplumsal hareketlerin kendiliğindenliği, partisiz-örgütsüzlüğü, asimetrik oluşları, amorf bir yapı ve karakter göstermeleri bu hareketler için hem bir avantaj hem de birtakım dezavantajlar oluşturmaktadır.

Yeni toplumsal hareketlerle ilgili Batı kaynaklı tartışmalara dayanarak Türkiye’deki toplumsal muhalefeti anlamak ve anlamlandırmak pek mümkün gözüküyor. Sorunların ve tepkilerin farklı mahiyeti dolayısıyla Türkiye’de toplumsal muhalefetin kendine has yönelimleri ve biçimlenme özellikleri bulunuyor. Cumhuriyetçi toplulukların rejimi sahiplenen İzmir mitinglerine, kitlesel 19 Mayıs yürüyüşüne, Anadolu köylüsünün HES’leri protesto eylemlerine, milliyetçi Kürt hareketine benzer hareketler Batı’da göze çarpmıyor. Bu nedenle Türkiye’deki toplumsal hareketleri kitaptan değil sahadan okumak doğru olacaktır.

Türkiye’de son dönemde toplumsal muhalefetin gerçekleşme alanının modern kent merkezli oluşu altı çizilmesi gereken önemli bir özellik. Buna karşılık muhalif ve direngen kent merkezleri aynı zamanda kent varoşları için de -belli bir oranda- çekicilik taşıyabiliyor. Ancak varoşlar, ezici bir karşı güç olarak da harekete geçebilir veya geçirilebilir. Eğer böyle bir şey gerçekleşirse durum çok

vahim boyutlar kazanabilir. Taksim’de başlayan hareket, adeta göle atılan bir taş gibi dalga dalga diğer yerleşim birimlerine -tüm yurdun kent merkezlerine- yayılmıştır. Bunun derin sosyolojik temelleri olsa gerektir. Ancak ilerleyen safhada kırsalı da içine alarak dönüştürmesi beklenebilir. Özellikle Türkiye’nin belli bölgelerinde HES tepkileri bu yöne kolaylıkla kanalize olabilecek özellikler taşımaktadır. Nitekim yakın geçmişte çok sayıda köyde iktidarın keyfi icraatlarına karşı -yerel düzeyle sınırlı kalsa da- tepkiler ortaya çıkmıştır. Belirtmek gerekir ki kent merkezli toplumsal hayat her zaman gerilim yüklüdür. Aşırı yoğunlaştırılmış nüfus gerilim ve çatışma potansiyelini barındırır. Bu, bir yönüyle çok klasik, alelade bir saptamadır, ama eksiktir. Direniş ve isyan neden Cumhuriyet’in başkentinde değil de İmparatorluğun payitahtı İstanbul’da ve neden Taksim’de başlamıştır? Neden hareketin merkezinde gençler, özellikle de genç kadınlar yer almışlardır? Öncelikle bu sorulara cevap aramak gereklidir. Post-endüstriyel yaşama ve çalışma koşulları çok geniş bir kesimde işsizlik, hayal kırıklığı, güvencesizlik, geleceksizlik doğurmuştur. Yirmili yaşlardaki gençler bir gelecek duygusundan yoksun bir halde, esnek çalışma, parça başı çalışma, bol sınav, okul harçları, geçici çalışma zorunlulukları gibi dayatmalarla baskılanmaktadır. Kısmen bu dayatmaların da getirdiği bir tepki birikimi vardır. Buna kültürel sebepleri de eklemek gerekir. Gençler, eskisine kıyasla daha özgür yetişiyorlar artık. Kimsenin kendilerine efendilik taslamalarına ihtiyaçları yok; böyle bir şeyi kabul etmek istemiyorlar ve üstelik kendilerince haklı gerekçeleri de var.

Yakın bir geçmişe kadar, en azından Berlin Duvarı’nın çöküşüne kadar, toplumsal hareketler denilince akla gelen ilk şey, güçlü bir kitlelilik imgesiyle kendini gösteren sosyalist akımlardı. Günümüzün toplumsal hareket ve sol imgesinde ise radikal farklılaşmalar söz konusudur. Önemli bir kırılmaya daha işaret edelim: Yakın bir dönem öncesine kadar sol perspektiflerin çoğu neo-liberal söylem ve değerlerle birebir örtüşme içindeyken, siyasal melezleşmenin tezahürleri açıkça görülürken ve en önemlisi de solun anti-kapitalist duruştan belirgin bir biçimde uzaklaşması (liberalleşmesi) söz konusu iken, Gezi olaylarından sonra bu durum radikal bir tarzda değişmiş görünüyor. Mayıs sonunda İstanbul’da başlayıp tüm yurt sathına yayılan protestolar sonucu postmodern safsata çökmüş, neo-liberal saldırıların püskürtülebileceği inancı pekişmiş; tekilci-bireyci sosyoloji övgüsü, mezhep-etnisite ayrımcılıkları, ucuz milliyetçilikler, aşırı-bireysellik, tüketim ideolojisi, tekilci sermaye hegemonyası, bölücü söylemler ve merkez-medya kepezeliği göçmüştür. Bunlar şüphesiz Atlantikten esen kötücül kasırgayı tersine döndüren çok önemli gelişmelerdir.

İkinci ayına giren Gezi direnişi sonucunda Türkiye’nin sıcak gündeminden çıkan başlıca konulara topluca bakacak olursak, ülkenin gidişatından umutlu olmak için birçok sebep olduğu görülecektir: Komşularla sıfır sorun siyaseti (Suriye’ye müdahale, savaş ve iç savaş kışkırtıcılığı, örtülü savaşa destek), siyasal güç temerküzü (başkanlık sistemine geçiş), siyasal erkin yargıya müdahalesi ve siyasi yargılamalar (Özel Yetkili Mahkemeler), kamu malı/yetim hakkı gaspı

(özelleştirmeler), sermayenin gücü aşkına kentsel talan (Topçu Kışlası, “inşaat ya resulallah”, TOKİ, Ali Ağaoğlu vb.), kırsal talan (kıyılarımızın, ormanlarımızın, derelerimizin vb. yağmalanması), siyasi gözdağı, komplo ve şantajlar, yandaş merkez medyanın akla ziyan manipülasyonu, HES dayatması, torba yasa, “akil adamlar”, etnikçi-mezhepçi-kimlikçi-farkçı siyasetlerin iflasi, din-mezhep istismarı, liberal söylem, bireycilik vb. tartışmalar kamuoyunun gündeminden düşmüş, en azından alay konusu haline gelmiştir. Gündeme fırtına gibi girenler ise şunlardır: “Yurtta barış dünyada barış” söylemi, “halkların kardeşliği”, özgürlük, siyasal gücün temsiliyet sorunu ve siyasi merkezizetçiliğin iflasi, doğrudan demokrasi, savunma hukukuna (avukatlık mesleğine) güven, komün, dayanışma, direniş, Taksim, forum, park, doğa, mizah, akıl, bireyselliği reddetmeyen toplumculuk, kamu hakkı ve kent hakkı anlayışı, gündelik yaşama politik müdahalenin sonu, beden siyasetinin tartışılır hale gelmesi vb. Gelişmelerin bir başka olumlu yönü de, bu ülkenin basiretsiz aydınlarının, bürokratik ya da medyatik dar siyaset yapıcılarının, iktidara ve onun içerideki uzantılarına teslim olarak kafasını kuma gömmüş akademisyenlerin halkın nasıl da uzağına, uzağına ne kelime, karşısına düştüğünü açıkça ortaya çıkarmış olmasıdır. Egemen postmodern veya küreselleşme söyleminin etkisine giren muhafazakar sosyal bilimcilerin ve sosyal bilimci olmaktan uzaklaşarak kanaat önderine dönüşmüş hocaların yeni toplumsallıkları kavrayamadıkları, toplumun gerisine düştükleri net bir şekilde anlaşılmıştır. Yeni öğretim yılında öğrencilerin bu hocalarına ders vereceği şimdiden bellidir. Ekim Devrimi karşısında Pitirim Sorokin’in içine düştüğü karşı-devrimin sözcüsü olma konumuna itileceklerdir muhtemelen.

Yeni toplumsal muhalefetin başkaldırı gücü biraz da, bütün aracı kurumlara ve siyasetlere güvensizliğinden kaynaklanıyor. Dünyanın büyük bölümünde ve Türkiye’de de bir siyasi temsil krizi yaşanıyor; halklar temsile inanmıyorlar ve bizzat kendi kaderlerine hakim olmak istiyorlar. Bu olayın iki yönü ve sonucu var: Birincisi, parlamenter temsili sistem çökmüş ve merkezi bürokratik iktidarlar sözde “temsili” ettikleri halkları taşıyamaz, yönetemez hale gelmişlerdir. Klasik sol ve muhalif örgütlerin hiyerarşik-bürokratik yapıları da Çokluğun heterojen ve anarşizan karakteriyle bağdaşmaz niteliktedir. Toplumsal muhalefetin kalbini oluşturan Çokluğun enerjisi, doğrudan demokratik süreçlerin işlediği olağanüstü bir dinamizmi açığa çıkarmıştır. İkincisi, bu gelişmeler fetret devrinden çıkıp diriliş devrine girdiğimiz tam tablosunu yansıtmaktadır. Türkiye’deki gelişmelere bakarak XXI. yüzyılın asıl şimdi başladığını iddia etmek mümkündür.

İçinde bulunduğumuz yeni yüzyılda yerküremiz yeni bir toplumsal devrimler çağının arifesine girmiş bulunuyor. Muhtemelen domino etkisiyle gerçekleşecek olan bu dalga, öncekilerden bambaşka bir karakter gösterecek ve farklı bir seyir izleyecektir. En azından dünyada burjuva ve proleter devrimler çağının kapandığı aşıkardır. Doğabilecek devrim dalgası katı sınıfsal nitelikte, burjuvazi veya proletarya önderlikli olmayacaktır. Ne burjuvazi XIX. yüzyılın burjuvazisi, ne de proletarya XIX. yüzyılın proletaryası. Toplumların dayanış-

ma bağlarının zayıfladığı, hacim ve yoğunlukça giderek küçülme eğilimi gösterdikleri koşullarda ulusal nitelikte devrimlerin başarı şansı da zayıftır. Ama eğer böyle bir dalga ortaya çıkarsa, öncekilerden bambaşka nitelikte gelişme göstereceği, bu kez burjuvazinin önderliğinde devrimler olmayacağı kesin gibidir. Tarih bizlere aynı suda birçok kez yıkanılmayacağını gösteriyor. Ki, zaten halkların yıkandığı suların kirlenmiş olduğu da bir gerçek. Küreselleşme sürecinin son çeyrek yüzyılda toplumların merkezinde açtığı fay hatlarında biriken negatif enerji er ya da geç açığa çıkacaktır. Tunus'tan başlayıp bütün İslam dünyasını boydan boya kat eden devrim girişimleri türlü şekillerde bastırılmıştır; ancak bu hareketlerin dış kabuğu taşlaşmış gözükmese de korlanmış cevherleri küller arasında hala yaşamaktadır. İki yüz yıldır Batılılaşmaya çalışan ama hala İslam aurası içinde bulunan Türkiye'deki gelişmeleri bütün bunlardan bağımsız olarak, bir fanus içinde değerlendirmek gerçekçi görünmüyor. Hele hele son haftalarda Türkiye'de esen devrimci meltemi Gezi Parkı ile sınırlı düşünmek ciddi bir körlük olur. Türkiye'deki yükselişin yurt sathına yayılmış olduğu ve bölgedeki bütün mevcut dengeleri (Suriye'de sahneye konan kirli örtülü savaşta destek, Ortadoğu'nun küresel güçler lehine hamiliğinin üstlenilmesi, İran'ın izolasyonu vb.) devrimci bir tarzda sarstığı, küresel güçlerin planlarını akamete, hiç olmazsa kesintiye uğrattığı unutulmamalıdır. Ayrıca Gezi Parkı direnci Türkiye ile de sınırlı kalmamış, bütün dünyadaki Türk diasporasında da coşku ve heyecanla karşılanmıştır. ABD'nin çeşitli eyaletlerine yayılmış Türklerin kendi aralarında organize olarak Pensilvanya'daki malum çiftliğin kapısına dayanmak istemeleri, Gezi direnişinin kıta aşırı, enternasyonal ruhunun anlamlı bir örneğidir. Bunlar, olayın boyutlarının ne kadar geniş olduğunun göstergesidir. Türkiye'deki çılgın yükselişin dolaylı etkileri çok kısa süre içinde Brezilya, Atina ve Mısır'da da görülmüştür. Bir tür tetiklenme olayı gerçekleşmiştir. Dünyanın her tarafından da Gezi direnişine destek yağmaktadır. Tayvan, Kore, Japonya, Almanya, daha da önemlisi Latin Amerika'nın ezilen halkları Gezi direnişi ile dayanışma halindedir. "Çokluğun", eylemlerinin aşkın anlamını ve sonuçlarını açık bir bilinçle idrak edememiş olduğu söylenebilse bile sezgi ve sağduyu itibarıyla sağlam bir yerde mevzilendiği aşıkardır. Gezi ruhunun dayanışmacı ahlakının ve kolektif eyleminin bilinçli bir idrake, teorik bir akla ve siyasi önderliğe dönüşmesi kısa vadede pek mümkün gözükmemektedir. Yaşanacak olan aci-tatlı tecrübeler bu açıdan çok öğretici olacaktır.

İçinden geçtiğimiz dönem, insanlığın ya devrimler çağına girdiğini ya da yeni bir barbarlık çağının eşiğinde olduğunu düşündürüyor. Dünyamız yaklaşık son elli yıldır Portekiz Karanfil Devrimi (1974), İran İslam Devrimi (1979), Zapatista Devrimi (Meksika, 1994) ve birkaç "turuncu devrim" dışında gerçek bir devrim olgusuyla karşılaşmadı; buna karşılık geçen zaman zarfında küresel kapitalizm dünya üzerinde oldukça derin toplumsal çelişkiler üretmeyi sürdürdü. Bugün gelinen noktada bu çelişkileri taşıyamaz, massedemez hale geldiğini iddia edebiliriz. Özellikle son 25-30 yılda biriken aşırı gerilim bir şekilde boşalacak. Ama

bu boşalma süreci hangi yönde olur, nasıl gerçekleşir, bunu kestirmek son derece güç. Eğer küresel sistem bir şekilde kendisini revize etme yoluna gitmez, tekeli ekonomik yapıdan geri adım atmaz, sosyal haklar ve ekonomik reformlar konusunda acil iyileştirmelere girişmez ise, işte o zaman sistemin yükü altında kalan bütün toplum kesimleri (% 99 diyebiliriz buna) ayağa kalkar, Çokluk harekete geçer. Çokluğun harekete geçmesi iki şekilde olabilir: Ya kaos, kargaşa ve yıkım doğurarak çözümsüzlük ve barbarlıkla sonuçlanır ya da bir dizi devrim ile daha yüksek bir aşamaya (yeni bir tür toplumcu/sosyalist sıçrayışa) yol açabilir. Bugünün dünyasında her iki ihtimal de güçlüdür. Bu iki yönlü gelişme ihtimali dünyanın kaderini belirleyecek ve yepyeni tarihsel aşamayı açığa çıkarabilecektir. Toplumcu perspektife dayalı bir muhalefetin yeni dayanışma biçimlerini yaratabilmesi açısından Batılı ülkeler elverişli koşullara sahip değildir. Türkiye'nin ise Gezi ruhu ile tüm dünyaya örnek oluşturabilecek tarihsel bir fırsatı ele geçirip geçirmedigini zaman gösterecek. Ancak küresel sistem de hazcı-tüketici, küresel soyguna ve yüksek-bireyselliğe dayalı karakterinden taviz vererek "sosyal refah" devletine geri dönme yolunda adımlar atabilir ve böylece içinde bulunduğu krizi geçiştirebilir. Böyle bir seçeneğin şu anda belirtileri yok. Ama sistem ileride içinden çıkılmaz bir açmaza girerse, bu yolu da deneme noktasına gelebilir. Gezi direnişi boğulursa, bunun sadece Türkiye için değil bütün dünya halkları açısından olumsuz sonuçlar doğuracağı aşikar görünüyor.

Benzer bir isyan dalgasının, son dönemle krizle boğuşan, işsizlik oranlarının % 10'lara vardığı Avrupa'ya ve nüfusunun hatırı sayılır bir bölümü mülksüzleştirilmiş, güvencesiz, evsiz, sokakta yarı aç yarı tok yaşayan ABD'ye sıçrama olasılığı da gözden irak tutulmamalıdır. Silah satışının son zamanlara kadar serbest olduğu ABD'de halkın çok büyük bölümü evinde, otomobilinde, üzerinde silah bulundurmaktadır. Amerikan halkı bir iç kargaşa ve kriz endişesi içinde yaşamaktadır. ABD yönetimi son zamanlarda uyanmış ve silah satışına sınır ve yasaklama getirmek için düğmeye basmıştır, ancak bu yasa toplumun geniş kesimlerinde ciddi bir reaksiyonla karşılanmıştır. National Geographic Channel'ın bir belgeselinde, çok sayıda Amerikalının ağır silahlar bulundurduğu -bazı evler adeta ordu cephaneliğini andırmaktadır- görülmektedir. Bunlar çok yeni gelişmelerdir. Eğer toplumcu perspektifler ve yeni kolektif dayanışma tarzları öne plana çıkmazsa, bazı ülkelerde doğabilecek isyan dalgasının görülmemiş bir kargaşa ve yıkımla sonuçlanabileceğini kestirmek mümkündür. Gelişmelerin yeni bir "Küresel Barbarlık Çağı"ni başlatma riski de mevcuttur. Buna karşılık, toplumsal dayanışma bağları güçlenirse, yeni bir medeniyetin yeşerme ihtimali de bulunmaktadır. AB içinde isyanın ayak sesleri ilk önce Avrupa'nın periferisinde, Yunanistan'da duyulmuştur. Bu isyanın Avrupa içlerine yayılması ihtimali gözden irak tutulmamalıdır. AB'nin kıyı ülkelerinde son yıllarda baş gösteren derin kriz sürmektedir ve uzun bir süredir ırkçılık, şovenizm, yabancı düşmanlığı ve koyu bir muhafazakarlık yükselmiştir. AB'nin bir zamanlar ülkemizdeki komiseri Claudia Roth'un Taksim'deki telaşı ve gayretkeşliği, Türkleri ya da çArşı'yı çok

sevdiği için değil, başka sebeplerle ilişkili olmalıdır. Geçtiğimiz haftalarda önde gelen Avrupa ülkelerinin, kendi diplomatik kurumlarına yönelik hukuk dışı dinleme operasyonlarından dolayı ABD'ye "Soğuk Savaş döneminde yaşamadığımızı" hatırlatması, Batı cephesinde bir şeylerin değişmeye başladığının işaretidir. Bütün bu gelişmelerden hareketle, Amerikan küreselleşmesinin, dizginsiz hırsı ve yayılmacılığıyla kendi sonunu hazırlamakta olduğunu iddia edersek yanılmış olur muyuz? Her halükarda küresel egemenliğin birey, toplumlar ve özellikle İslam dünyası üstüne yüklediği olumsuz enerji bir şekilde boşalacaktır. Fay hatları en zayıf yerlerinden kırılmak ve derinlerde biriken olağanüstü sosyolojik gerilim boşalmak zorundadır. Bunun toplumsal karşılığı isyan, ayaklanma, iç savaş ya da ivmelenecek olan küresel toplumsal muhalefet mi, yoksa siyasal/toplumsal devrimler mi olacaktır? Bu öngörüyü önümüzdeki zor zamanlar test edecektir. Her şey olup bittikten sonra, alacakaranlıkta nihai değerlendirmeyi yapacak olan Minerva'nın baykuşunun diri kalabilmesinin koşulu, bir barbarlık çağına girilmemesine bağlıdır. Düşlerin o tuhaf şafağında, yeni bir eşikteyiz. Sonrasında koyu bir karanlık da çökebilir; ama Taksim baharında doğan direnme ruhu ölmez, ölmemeli. Taksim Çokluk'unun heterojen yapısı, "izm"sizliği (herhangi bir "izm"in kuyruğuna takılmayışı), ortak sağduyusu, bilgeliği ve dayanışması sürüyor. Ne türden provokasyonlar yaparlarsa yapsınlar, Çokluk provokasyona gelmiyor; ezber bozmaya, maske indirmeye devam ediyor, enerjisinden bir şey kaybetmiyor. Bu sevindirici. Hep böyle kalmasını dileyelim.